Η γλωσσική ποικιλότητα

Κοινή νεοελληνική γλώσσα: διαμορφώνεται στα αστικά κέντρα και διδάσκεται στο σχολείο.

Τι σημαίνει γλωσσική ποικιλότητα:

Η νέα ελληνική γλώσσα δεν είναι ομοιογενής , αλλά **είναι πολυκύμαντη**, χαρακτηρίζεται δηλαδή από **πολυμορφία και ετερογένεια**. Είναι μια γλώσσα ζωντανή που καλλιεργείται μέσω της εκπαίδευσης, της λογοτεχνίας, του λόγου των ΜΜΕ και της καθημερινής χρήσης. Γι' αυτό παρουσιάζει μεγάλο αριθμό διαφορετικών ειδών λόγου, το καθένα από τα οποία έχει τα ιδιαίτερα γλωσσικά του χαρακτηριστικά.

Πού οφείλεται η γλωσσική ποικιλότητα:

Οφείλεται στην ετερογένεια της γλωσσικής κοινότητας. Οι ομιλητές μιας γλώσσας δε χρησιμοποιούν παντού και πάντοτε τη γλώσσα με τον ίδιο τρόπο, αλλά χρησιμοποιούν γλωσσικές ποικιλίες ανάλογα με τις επικοινωνιακές τους ανάγκες.
➔ Η γλωσσική ποικιλότητα αξιοποιείται στην καθημερινή επικοινωνία.

Γλωσσικές ποικιλίες /διάλεκτοι :

1. **Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες /διάλεκτοι** (διάλεκτοι, ιδιώματα, ιδιωματισμοί, ιδιωτισμοί)
2. **Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες /κοινωνικές διάλεκτοι ή κοινωνιόλεκτοι**: ποικιλίες κειμένων, ειδικές γλώσσες.

➔ Όλες οι ποικιλίες /διάλεκτοι συναποτελούν την εθνική μας γλώσσα , την εμπλουτίζουν, την καθιστούν πιο πλήρη και πιο λειτουργική, δεν τη διασπούν ούτε την υποβαθμίζουν.

Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες /διάλεκτοι (διάλεκτοι, ιδιώματα, ιδιωματισμοί, ιδιωτισμοί)

📖Αίτια ύπαρξης γεωγραφικών γλωσσικών ποικιλιών:

- ➲ Η **γεωγραφική διαμόρφωση του εδάφους** συχνά ευνοεί την απομόνωση μιας ομάδας ομιλητών μιας γλώσσας ➔ ευνοείται η διαλεκτική διαφοροποίηση αυτής της ομάδας από τους υπόλοιπους ομιλητές της ίδιας γλώσσας.
- ➲ **Ιστορικοί λόγοι** μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε χαλάρωση των επαφών ανάμεσα στους ομιλητές μιας γλώσσας και να ευνοήσουν τη διαμόρφωση διαλέκτων, π.χ. εισβολή αλλόγλωσσων, αποικισμός.

☞ Βέβαια, πρέπει να επισημανθεί ότι στη σύγχρονη εποχή έχουν **περιοριστεί και συρρικνωθεί οι γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες** και γίνεται σε μεγαλύτερο βαθμό χρήση της Κοινής Νεοελληνικής γλώσσας.

📖Αίτια:

1. Με την πληθώρα των μέσων επικοινωνίας, με τα ΜΜΕ και το διαδίκτυο εκμηδενίζονται οι αποστάσεις και διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ των μελών μιας γλωσσικής κοινότητας.
2. Η αστυφιλία και η κινητικότητα των πληθυσμών οδήγησε στην απομάκρυνση από τα ιδιώματα.

3. Η παιδεία δεν είναι προνόμιο των λίγων αλλά είναι πλέον μαζική.

📖<u>Η σημασία της διατήρησης των γεωγραφικών γλωσσικών ποικιλιών:</u>

- ❒ Τα γλωσσικά ιδιώματα είναι περισσότερο παραστατικά σε σχέση με την κοινή νεοελληνική γλώσσα και καθιστούν πιο αποτελεσματική την επικοινωνία.
- ❒ Εμπλουτίζουν την εθνική γλώσσα με ιδιαίτερους γλωσσικούς τρόπους (π.χ. στο λεξιλόγιο, στη σύνταξη)
- ❒ Σε κάθε γεωγραφική γλωσσική ποικιλία αντικατοπτρίζονται τα ήθη, τα έθιμα, η τοπική ιστορία και οι παραδόσεις μιας κοινότητας ανθρώπων.→ Ενισχύουν τους δεσμούς των πολιτών με τον τόπο καταγωγής τους
- ❒ Συνιστούν τον εθνικό μας πολιτισμό και αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της παράδοσής μας.
- ❒ Πολυάριθμα έργα της ελληνικής γραμματείας έχουν γραφτεί στην τοπική γλώσσα του δημιουργού τους.→ Χαρίζουν αυθεντικότητα στη λογοτεχνία και στο θέατρο.
- ❒ Βοηθούν στην κατανόηση παλαιότερων κειμένων που συνδέθηκαν με σημαντικά ιστορικά γεγονότα.

<u>Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες /κοινωνικές διάλεκτοι ή κοινωνιόλεκτοι</u>: Διαμορφώνονται με βάση

- ➲ την ηλικία
- ➲ τη μόρφωση
- ➲ την κοινωνική τάξη
- ➲ το επάγγελμα
- ➲ το φύλο
- ➲ καταγωγή
- ➲ την περίσταση

} του εκάστοτε ομιλητή

<u>Τι είναι το επικοινωνιακό πλαίσιο:</u>

Πρόκειται για παράγοντες που ορίζουν τη γλώσσα και το ύφος (στιλ) επικοινωνίας:

- ❍ ποιος μιλάει /γράφει (πομπός)
- ❍ σε ποιον μιλάει /γράφει (δέκτης)
- ❍ με ποιο σκοπό
- ❍ με ποιο θέμα

Η γλώσσα των νέων

Ορισμός: Γλώσσα των νέων χαρακτηρίζουμε την **κοινωνιόλεκτο** των νέων, η οποία χρησιμοποιείται στη μεταξύ τους επικοινωνία. Πρόκειται για μια **γλωσσική παραλλαγή** η οποία διαφοροποιεί τους χρήστες της από τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες. Η γλώσσα των νέων υποδιαιρείται στα λεγόμενα **ιδιώματα αμφισβήτησης**, με τα οποία οι νέοι…

- αμφισβητούν τις καθιερωμένες αρχές και τις αξίες
- και απορρίπτουν το κατεστημένο και την κυρίαρχη ιδεολογία.

Ιδιώματα αμφισβήτησης:

1. **Ιδίωμα της προοδευτικής διανόησης και νεολαίας**:
   - Στο ιδίωμα αυτό συνυπάρχουν στοιχεία της αργκό, καθημερινές φράσεις, νεολογισμοί, επιστημονικοί και φιλοσοφικοί όροι καθώς και ξένες λέξεις.
   - Χρησιμοποιείται από τους μορφωμένους νέους (φοιτητές).
   - Αξιοποιείται στη διαφήμιση, στα ΜΜΕ, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
   - Οι επικριτές της γλώσσας των νέων, κατηγορούν τους νέους για γλωσσική κακοποίηση, ωστόσο, σύμφωνα με τον Γ. Μπαμπινιώτη η εν λόγω γλώσσα των νέων δε συνιστά δείγμα γλωσσικής κρίσης, γιατί χρησιμοποιείται μόνο στη μεταξύ τους επικοινωνία, ενώ στις λοιπές συνθήκες οι νέοι χρησιμοποιούν τη ρυθμισμένη σχολική γλώσσα.
   - ***Γενεσιουργά αίτια:***
     - Αποτελεί **εξατομικευτικό κώδικα επικοινωνίας των νέων**, καταδεικνύει δηλαδή την **κοινή τους ταυτότητα** και τους διαφοροποιεί από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. →Συμβάλλει στη **συνοχή της ομάδας των νέων** και ικανοποιεί την ανάγκη τους για ταυτοποίηση της γενιάς τους.
     - Εκφράζει την **αντίθεση των νέων προς το κατεστημένο**, κάτι που εκφράζεται και με το ντύσιμο, με την αισθητική του σώματος και με τη συμπεριφορά τους.
     - Εκφράζει την **ιδεολογική και πολιτική διαμαρτυρία των νέων**, την κριτική τους στις καθιερωμένες αρχές και τη σκωπτική τους διάθεση. Παράλληλα, οι νέοι **μεταδίδουν τα ριζοσπαστικά τους μηνύματα.**
     - Φανερώνει τις **ανησυχίες και τις αναζητήσεις** των νέων.
     - Ικανοποιεί την ανάγκη τους για **πρωτοτυπία** και για **γλωσσικό παιχνίδι**. Συνιστά ένδειξη της **δημιουργικότητας** και της **συνθετικής ικανότητας** των νέων.
2. **Ιδίωμα του κοινωνικού περιθωρίου:** Χρησιμοποιείται από περιθωριακές ομάδες, υποκινεί στην ανυποταξία, χλευάζει τα καθιερωμένα και αποτελεί τρόπο συσπείρωσης και αυτονόμησης αυτών των ομάδων από το κοινωνικό κατεστημένο.